หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาถึงประเด็นเกี่ยวกับการค้าในภาคบริการโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้ได้ทำการศึกษาในเชิงของทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ ตามหลักความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ, การศึกษาในมาตรการระเบียบและกฎหมายต่าง ๆ ที่คุ้มครองผู้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ไทย และการศึกษาถึงอัตราของการปกป้องคุ้มครองหรืออัตรากำไรที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย วิธีการศึกษานี้เป็นวิธีการที่ได้พยายามอาศัยทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศตามแนวของ Heckscher - Ohlin มาใช้ในการอธิบายถึงการค้าในบริการที่เกี่ยวกับการค้า (ซึ่งรวมถึงกิจการธนาคารพาณิชย์) และนำวิธีการคำนวณอัตราการคุ้มครองที่แท้จริง (Effective Rate of Protection : ERP) มาประยุกต์ใช้ในการคำนวณหาอัตรากำไรที่แท้จริง (Effective Rate of Banking Profitability : ERBP) การคำนวณได้อาศัยข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นหลักสำหรับข้อมูลในประเทศไทย และข้อมูลจาก Financial Statistics ของ International Monetary Fund เป็นหลักสำหรับข้อมูลจากต่างประเทศที่นำมาใช้เพื่อให้ผลการศึกษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลของการศึกษานี้ พบว่า ในเชิงทฤษฎีของหลักความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบแล้ว การที่มีข้อห้ามการค้าในภาคบริการอาจจะเป็นการทำลายความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในการค้าขายสินค้ากับต่างประเทศ กล่าวคือ หากประเทศมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการค้าสินค้าชนิดหนึ่ง ซึ่งการค้าในสินค้านี้ต้องการการบริการที่เกี่ยวกับการค้าเพื่อให้การค้าในสินค้านี้ดำเนินไปได้ แต่หากว่าประเทศมีข้อห้ามหรือข้อจำกัดในการค้าในการบริการ ประเทศนี้ก็อาจจะต้องทำการนำเข้าสินค้าถึงแม้ว่าประเทศจะมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในสินค้านั้นก็ตาม อีกทั้ง ผลของการศึกษาในเชิงทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของ Heckscher - Ohlin ก็ยังคงสนับสนุนถึงการยอมรับการค้าในการบริการว่าสามารถที่จะทำการค้าระหว่างประเทศได้ แม้ว่าการค้าในการบริการจะไม่ดำเนินตามหลักของความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบก็ตาม

ผลการศึกษาในส่วนนี้จึงสามารถให้ข้อสรุปได้ว่า การค้าในภาคบริการสามารถที่จะทำการค้าระหว่างประเทศได้ โดยที่ประเทศที่ทำการค้าจะยังคงมีความได้เปรียบ-เชิงเปรียบเทียบในการค้าสินค้าอยู่ หรืออาจจะให้ความหมายจากทฤษฎีที่ศึกษานี้ได้ว่า การบริการที่เกี่ยวกับการค้า (กิจการธนาคาร) สามารถที่จะดำเนินการระหว่างประเทศได้ โดยที่ประเทศที่ทำการค้ากันจะยังคงมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการค้าสินค้าของแต่ละประเทศอยู่ต่อไป

นอกจากนี้ ผลการศึกษาในประเด็นของมาตราการ ระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ ที่คุ้มครองผู้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ไทย พบว่า รัฐบาลไทยมีการกำหนดอุปสรรคในการเข้ามาประกอบการของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ ด้วยการมีพระราชบัญญัติกิจการธนาคารพาณิชย์ซึ่งมีการคุ้มครองผู้ประกอบการธนาคารพาณิชย์ไทย โดยกำหนดว่า "ผู้ใดประสงค์จะขออนุญาตตั้งธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย หรือสาขาของธนาคาร-ต่างประเทศในประเทศไทย ต้องทำเรื่องขออนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง" โดยกฎหมายได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในการอนุญาตและรัฐมนตรี-ว่าการกระทรวงการคลังจะกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติด้วยก็ได้ ดังในมาตรา 6 แห่ง-พระราชบัญญัติกิจการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2522 อันเป็นที่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการ-เข้ามาดำเนินกิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยของธนาคารต่างประเทศ เพราะการที่รัฐบาลโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจะดำเนินการในเรื่องนี้อย่างใดนั้น จะต้องกระทำการอย่างรอบคอบเพื่อผลประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม

จากผลของการคุ้มครองกิจการธนาคารพาณิชย์ของรัฐบาลนี้เอง ทำให้ในการดำเนินกิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย มีอัตรากำไรอันมาจากส่วนที่แตกต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเกิดขึ้น ดังผลในการศึกษาในบทที่ 5 ที่ได้มีการนำเอาวิธีการคำนวณอัตราการคุ้มครองในอุตสาหกรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการคำนวณหาอัตรากำไรที่แท้จริง (Effective Rate of Banking Profitability : ERBP) ของธนาคารพาณิชย์ไทย ซึ่งก็อาจจะถือได้ว่าเป็นอัตราการคุ้มครองอย่างกว้าง ๆ เท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการศึกษาในการคำนวณอัตรากำไรที่แท้จริง (ERBP) ของธนาคารพาณิชย์ไทย พบว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยมีอัตรากำไรที่แท้จริงสูงกว่าสถาบันการเงินในประเทศที่สำคัญ ๆ ที่การศึกษานี้ได้อาศัยอัตราดอกเบี้ยของประเทศเหล่านั้นมาช่วยในการใช้เปรียบเทียบ กล่าวคือ อัตรากำไรที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ไทยเมื่ออาศัยอัตราดอกเบี้ยของประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา พบว่า (ERBP) มีค่ามากกว่าศูนย์ ซึ่งแสดงว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยมีอัตรากำไรที่แท้จริงสูงกว่าประเทศเหล่านี้ สำหรับการคำนวณอัตรากำไรที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ไทยเมื่ออาศัยอัตราดอกเบี้ยของประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ซึ่งมีระดับความสำคัญในฐานะตลาดการเงินของโลกต่ำกว่าประเทศที่กล่าวมาแล้ว พบว่า (ERBP) มีค่าต่ำกว่าศูนย์ เราจึงอาจกล่าวได้ว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยมีอัตราการคุ้มครองหรืออัตรากำไรที่แท้จริงต่ำกว่าประเทศเหล่านี้ ซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน ผลการศึกษาในส่วนนี้จึงอาจจะสรุปได้อย่างกว้าง ๆ ว่า ประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียนนี้ ได้ดำเนินการคุ้มครองกิจการธนาคารภายในประเทศตนเองเช่นเดียวกันและค่อนข้างสูงกว่าของประเทศไทย

นอกจากนี้ ผลของการศึกษาในส่วนที่ได้นำเอาอัตรากำไรที่แท้จริง (ERBP) ที่ได้จากผลการศึกษานี้ไปเปรียบเทียบกับอัตราการคุ้มครองในสินค้าอุตสาหกรรมของไทยแล้ว พบว่า อัตรากำไรที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ไทยมีค่าต่ำกว่าอัตราการคุ้มครองในสินค้าอุตสาหกรรมของไทยโดยส่วนรวม กล่าวคือ อัตราการคุ้มครองสินค้าอุตสาหกรรมมีค่าสูงกว่าซึ่งสูงถึงร้อยละ 51.9 ในปี 2528 หรือมีค่าสูงถึงร้อยละ 43.5 ในปี 2530 นี้จึงแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลถึงแม้ว่าจะมีการให้ความคุ้มครองในกิจการธนาคารพาณิชย์ แต่ก็ยังมีการคุ้มครองไม่มากนักเมื่อเทียบกับการให้ความคุ้มครองสินค้าอุตสาหกรรมโดยทั่ว ๆ ไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.2 <u>ข้อจำกัดในการศึกษา</u>

ในวิทยานิพนธ์นี้ มีข้อจำกัดในการศึกษาอยู่พอสมควร ซึ่งสามารถที่จะแบ่งแยกออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ ได้ดังต่อไปนี้

ก. วิธีการในการคำนวณหาอัตรากำไรที่แท้จริง (ERBP) ได้ประยุกต์ใช้มาจากวิธีการคำนวณอัตราการคุ้มครองที่แท้จริง (ERP) จึงอาจจะกล่าวได้ว่า อัตรากำไรที่แท้จริง (ERBP) เป็นอัตราการคุ้มครองที่แท้จริง (ERP) ในความหมายกว้าง ๆ เท่านั้น

อันเนื่องมาจากข้อมูลที่นำมาใช้ในการคำนวณ แม้ว่าจะมิได้ผิดไปจากแนวความคิดของการคำนวณ ERP แต่ก็มิได้ตรงกับความหมายของข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณค่า ERP เท่าใดนัก ตัวอย่างเช่น ค่า a ที่นำมาใช้ในการคำนวณนี้ ถ้าหากมีข้อมูลที่สมบูรณ์มากกว่านี้ ควรจะเป็นสัดส่วนของต้นทุนเงินฝากที่รวมต้นทุนวัตถุดิบอื่น ๆ (material costs) ที่ธนาคารพาณิชย์ไทยได้จ่ายไปจากการรับฝากเงินต่อต้นทุนทั้งหมดในการดำเนินกิจการธนาคารพาณิชย์ แต่ในวิทยานิพนธ์นี้ได้ให้ a ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์ของต้นทุนเงินฝากในรายรับในรูปของรายรับจากการให้กู้ยืม หมายถึง สัดส่วนของค่าดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์ได้จ่ายไปจากการรับฝากเงินกับค่าดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากการปล่อยสินเชื่อ แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ค่า a ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์นี้ก็เป็นค่าที่ค่อนข้างจะดีที่สุดในเงื่อนไขข้อจำกัดของข้อมูล

ข. ค่า R ที่ใช้เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของประเทศไทยนั้นเป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่แท้จริง (effective lending rate) ซึ่งเป็นสัดส่วนของจำนวนเงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากการปล่อยสินเชื่อต่อจำนวนสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด และค่า r ที่ใช้เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของประเทศไทยนั้นก็เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่แท้จริง (effective deposit rate) ซึ่งเป็นสัดส่วนของจำนวนเงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้จ่ายไปจากการรับฝากเงินต่อจำนวนเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด แต่ค่า R^* และ r^* ที่เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของประเทศอื่น, ที่นำมาใช้ในวิธีการคำนวณนี้ไม่ได้เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่แท้จริง และไม่ได้เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่แท้จริงแต่อย่างใด ดังนั้น ในการศึกษาให้ละเอียดต่อไปควรที่จะปรับค่า R^* และ r^* ให้เป็น effective lending rate และ effective deposit rate

ค. การเปรียบเทียบค่าอัตรากำไรที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ไทยกับอัตราการคุ้มครองที่แท้จริงของสินค้าอุตสาหกรรมในการศึกษานี้นั้น มิได้เป็นการมุ่งเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นผลที่ชัดเจนนัก แต่เป็นการเปรียบเทียบเพื่อบอกถึงสถานะของการคุ้มครองอย่างกว้าง ๆ ภายใต้เงื่อนไขความเป็นไปได้ของข้อมูลเท่านั้น ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากเหตุผลที่ว่า วิธีการคำนวณของอัตรากำไรที่แท้จริงกับวิธีการคำนวณอัตราการคุ้มครองที่แท้จริงนั้น ไม่ได้ใช้ลักษณะของข้อมูลที่เหมือนกันประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งก็คือในการคุ้มครองอุตสาหกรรมต่าง ๆ นั้น รัฐบาลได้ใช้เครื่องมือทางด้านภาษีศุลกากรเป็นหลัก แต่ในการคุ้มครองกิจการธนาคารพาณิชย์นั้น รัฐบาลได้ใช้กฎหมายเป็นอุปสรรคในการเข้ามาประกอบการ (Barrier to Entry) เป็นสำคัญอีกด้วย

ง. การศึกษาในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ได้มุ่งไปที่เป้าหมายหลักประการหนึ่งในการดำเนินนโยบายการเงินของประเทศ คือ เป้าหมายทางด้านประสิทธิภาพ (efficiency) ในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์เท่านั้น แต่วิทยานิพนธ์นี้ไม่ได้ทำการศึกษาโดยคำนึงถึงเป้าหมายหลักอื่น ๆ ในการดำเนินนโยบายการเงินของประเทศที่มีความสำคัญเช่นเดียวกับเป้าหมายทางด้านประสิทธิภาพ ซึ่งก็คือ เป้าหมายทางด้านเสถียรภาพ (stability) และเป้าหมายทางด้านผลดีจากการกำกับ ตรวจสอบ และควบคุมที่ประสบผลสำเร็จกับการส่งเสริมพัฒนาการทางเศรษฐกิจ (development promotion)

6.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลของการศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้สามารถที่จะสรุปเป็นข้อเสนอแนะที่จะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวกับกิจการธนาคารพาณิชย์ในด้านนี้หรือด้านอื่น ๆ โดยสามารถแยกออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ ได้ดังนี้

ก. จากผลการศึกษา ที่พบว่า กิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยได้รับการคุ้มครองจากรัฐบาลหรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า กิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมีอัตรากำไรที่แท้จริงอยู่ได้สะท้อนให้เห็นเป็นอย่างดีว่า การจัดสรรทรัพยากรภายในประเทศเป็นไปอย่างไม่ดีเท่าที่ควร กล่าวคือ มีการจัดสรรทรัพยากรของประเทศโดยรวมมาจุนเจือกิจการธนาคารพาณิชย์ ซึ่งแสดงถึงความไม่มีประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยทำให้กิจการธนาคารพาณิชย์ยังคงมีอัตรากำไรที่แท้จริงอยู่ ดังนั้น รัฐบาลจึงควรที่จะมีการทำให้การจัดสรรทรัพยากรของประเทศมีประสิทธิภาพมากกว่านี้ อันจะทำให้กิจการธนาคารพาณิชย์ของไทยได้ก้าวเข้าสู่การมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น ซึ่งวิธีการในการดำเนินการอาจจะมีได้หลายวิธี เช่น รัฐบาลอาจจะลดการคุ้มครองโดยเปิดให้กิจการธนาคารพาณิชย์มีการแข่งขันที่เสรีมากขึ้น การลดการควบคุมปริวรรตเงินตรา การปล่อยให้มีการไหลเข้าและไหลออกของเงินทุนเป็นไปอย่างเสรี เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้ อาจจะทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของประเทศไทย มีค่าที่ใกล้เคียงกับอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ทางการเงินในตลาดโลกมากขึ้น ซึ่งน่าจะทำให้การจัดสรรทรัพยากรของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การกล่าวเช่นนี้เป็นการมองเพียงด้านประสิทธิภาพ (efficiency) ในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ซึ่งถือเป็นเป้าหมายหลักประการหนึ่งในการดำเนินนโยบายการเงินของประเทศเท่านั้น

การศึกษานี้ในอนาคตจึงควรคำนึงถึงเป้าหมายหลักอื่น ๆ ที่มีความสำคัญในการดำเนินนโยบายเช่นเดียวกับเป้าหมายทางด้านประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเสถียรภาพ (stability) และทางด้านผลดีจากการกำกับ ตรวจสอบ และควบคุมที่ประสบผลสำเร็จกับการส่งเสริมพัฒนาการทางเศรษฐกิจ (development promotion) ถ้าเป็นไปได้

ข. การศึกษาถึงการค้าในบริการที่เกี่ยวกับการค้าในทางทฤษฎีแล้วอาจจะมีวิธีการในการกำหนดให้ง่ายกว่าที่มีการนำเสนอในวิทยานิพนธ์นี้ก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นหลักของความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ หรือ ทฤษฎีของ Heckscher - Ohlin แต่อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีของ Heckscher - Ohin และหลักของความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบนี้ ก็จะยังคงสามารถที่จะใช้เป็นทฤษฎีหลักในการศึกษาเพื่ออธิบายการค้าในการบริการที่เกี่ยวกับการค้าประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากกิจการธนาคารว่าสามารถที่จะทำการค้าระหว่างประเทศได้อย่างไร

ค. การศึกษาโดยการนำเอาวิธีการคำนวณอัตราการคุ้มครองที่แท้จริง (ERP) มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาทางด้านการบริการประเภทอื่น ๆ อาจจะสามารถทำได้ดังในกรณีของวิทยานิพนธ์นี้ ถึงแม้ว่า ผลที่ได้ออกมาอาจจะยังไม่สมบูรณ์เต็มที่ แต่ก็เป็นแนวทางที่ดีในการที่จะศึกษาให้ละเอียดและลึกซึ้งยิ่งขึ้น หรืออาจจะมีการนำเอาวิธีการอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาทางด้านการบริการประเภทอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้มีการศึกษาที่ละเอียดลึกซึ้งเท่าที่ควร ซึ่งการศึกษาในอนาคตอาจจะมีส่วนในการช่วยเสนอแนวนโยบายบางประการของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายทางด้านการบริการของประเทศต่อไป

ง. แม้ว่า จากผลการศึกษาจะพบว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยยังคงมีอัตรากำไรที่แท้จริงอยู่ก็ตาม แต่ในอนาคตแล้ว อัตรากำไรที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจาก การแข่งขันระหว่างธนาคารภายในประเทศในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมาได้ทวีความรุนแรงขึ้น ทั้งในด้านอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมและอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบกระเทือนถึงกำไรที่ธนาคารพาณิชย์จะได้รับในอนาคต ดังนั้นจึงควรที่จะใช้วิธีการคำนวณ ERBP เพื่อติดตามสถานการณ์อยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะได้ทราบถึงอัตรากำไรที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ต่อไปในอนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย